

Підручник /Андрусів Г.В., Андрушко П.П., Лихова С.Я. та ін.: За ред. П.С. Матишевського та ін. –К.: Інком Інтер, 1997. –512 с.

4. Гавриш С.Б. Уголовно-правовая охрана природной среды Украины: Проблемы теории и развитие законодательства. –Х.: Основа, 1994. –640 с.

5. Волженкин Б.В. Преступления в сфере экономической деятельности. –СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. –641 с.

6. Дудоров О.О. Злочини у сфері господарської діяльності: Кримінально права характеристика: Монографія. –К.: Юридична практика, 2003. –924с.

7. Таций В.Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве. –Х.: Вища шк., 1988. –198 с.

8. Уголовное право Российской Федерации: -В 2-х т. - Т.1. Общая часть: Учебник /Под ред. Л.В. Иногамовой-Хегай. –М.: ИНФРА-М, 2002. –384 с.

9. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник /Під ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я.

Тация. –Харків-Київ: Ін Юре, 2002. –416 с.

10. Харченко В.Б. Уголовное право Украины: Общая и Особенная части: Новое законодательство в вопросах и ответах. –К.: Атіка, 2002. –288 с.

11. Гугорова Н.А. Преступления в сфере хозяйственной деятельности: Раздел VII Особенной части Уголовного кодекса Украины с научно-практическим комментарием. –Х.: Одиссей, 2003. –256 с.

12. Научно-практический комментарий Уголовного кодекса Украины от 5.04.2001 г. /Под ред. Н.И. Мельника, Н.И. Хавронюка. –К.: Канон, А.С.К., 2002. –1216 с.

13. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар /За заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тация. –К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2003. –1196 с.

14. Положення ДКЦПФР "Про порядок реєстрації випуску акцій і облігацій підприємств та інформації про їх емісію" від 12.02. 1998 р., № 36.

Надійшла до редколегії 13.06.2004

КАШКАРОВ А.А. ОБЪЕКТ ПРЕСТУПЛЕНИЙ, ПОСЯГАЮЩИХ НА ВЫПУСК И ОБРАЩЕНИЕ ЦЕННЫХ БУМАГ

Проанализированы точки зрения разных авторов на объект преступлений, которые посягают на выпуск и обращение ценных бумаг; представлены предложения по усовершенствованию действующего уголовного законодательства.

***

KASHKAROV A.A. OBJECT OF CRIMES WHICH ENCROACH ON RELEASE AND THE REFERENCE OF SECURITIES

The points of view of different authors on object of crimes which encroach on release and the reference of securities are analyzed; offers on improvement of working criminal legislation are submitted.

О.М. КЛЮЄВ

канд. юрид. наук

Національний університет внутрішніх справ

УДК 343.85

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИДІВ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Надано аналіз загально-соціальної, спеціальної та індивідуальної профілактики правопорушень.

Світовий та вітчизняний досвід вказують, що найбільш перспективним заходом у боротьбі із правопорушеннями є профілактика, що передбачає не покарання, а насамперед удосконалення умов життєдіяльності людей та їх виховання. Суспільство значно більше зацікавлено в недопущенні правопорушення, ніж у подальшому покаранні винних. Профілактика правопорушень повністю

відповідає поняттям соціальної справедливості, тому що рівень розвитку системи її соціальних заходів визначає рівень гуманізації права, межі насичення його виховними елементами і межі застосування карних елементів. Більш того, профілактику правопорушень визнано одним з пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів України, зокрема органів внутрішніх справ. Так, Ука-

зом Президента від 25.12.2000 р. № 1376 була затверджена Комплексна програма профілактики злочинності на 2001-2005 роки [1].

Залежно від ієрархії причин та умов правопорушень, у структурі їх профілактики виділяють: загально-соціальна, спеціальна та індивідуальна профілактика [2, с.29-32]. Перший рівень (загально-соціальний) передбачає вирішення економічних, соціальних, ідеологічних, політичних, культурно-виховних, організаційних та інших проблем у житті суспільства. Другий (спеціально-кримінологічний) пов'язаний із проведенням різноманітних заходів у конкретних соціальних групах, колективах, де складаються конфліктні ситуації, визрівають негативні явища. Третій рівень - це індивідуальна профілактична діяльність, що здійснюється стосовно осіб, які скоїли антисуспільні діяння, як шляхом ліквідації або нейтралізації негативних факторів середовища життєдіяльності цих осіб, так і шляхом впливу на їх свідомість [3, с.200-201].

Ми виділяємо такі види профілактичної діяльності, як: загально-соціальний, спеціально-загальний та індивідуальний. Розглянемо наведені вище види профілактичної діяльності більш детально.

Загально-соціальна профілактика. Функція загально-соціальної профілактики послідовно здійснюється під час прогресивного розвитку суспільства. Вона пов'язана з найбільш тривалими та значущими видами діяльності, заходами щодо розвитку економіки, забезпечення прав, свобод і законних інтересів громадян, підтримки культури та моралі, зміцнення законності, соціальної захищеності населення. Ці заходи мають більш масштабні цілі, ніж боротьба із правопорушеннями та їх попередження, і таким чином загально-соціальна профілактика правопорушень виходить не лише за рамки профілактики правопорушень, але й боротьби із ними. Загально-соціальну профілактику правопорушень проводять неспеціалізовані суб'єкти (органи законодавчої та виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадські організації), тобто державні та громадські органи, для яких профілактика правопорушень не є однією із головних завдань їх професійної діяльності. До таких суб'єктів ми відносимо: Верховну Раду України, Президента, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та об'єднання громадян.

Таким чином, до загально-соціальних заходів профілактики правопорушень відносяться практично всі соціально-економічні перетворення нашого суспільства на сучасному етапі. Радикальна реформа господарського механізму, проголошення рівності усіх форм власності, формування ринкових відносин, як основи ефективної, орієнтованої на людину, економіки, стимулювання ділової активності та ініціативи людей, їх зацікавленість у результатах праці, забезпечення соціальної та правової захищеності населення створюють придатні умови для ліквідації, обмеження, нейтралізації криміногенних факторів, що є основою вчинення багатьох правопорушень.

Отже, під загально-соціальною профілактикою пра-

вопорушень ми розуміємо систему заходів економічного, соціального, ідеологічного, правового характеру, які спрямовані на ліквідацію, усунення або нейтралізацію протиправних (адміністративно чи кримінально карних) факторів, тобто причин та умов вчинення правопорушень.

Спеціально-загальна профілактика правопорушень полягає у здійсненні державними органами та громадськими організаціями заходів, які спеціально спрямовані на те, щоб члени суспільства не скоювали правопорушення. На відміну від загально-соціальної профілактики спеціально-загальна має за мету вказати членам суспільства на неможливість протиправної поведінки і створює такі умови, щоб захистити всіх членів суспільства від протиправних дій окремих його представників за допомогою покладання на винних осіб обов'язку понести передбачене законом покарання. Безсумнівний профілактичний вплив широкого спектру здійснюють процеси налагодження взаємовідносин правоохоронних органів та населення, що сприяє створенню обстановки нетерпимості суспільної думки до правопорушень, безвідповідальності, оздоровленню морально-психологічного клімату у міжособових стосунках.

Спеціальна профілактика здійснюється спеціально уповноваженими на це органами та установами, громадськими формуваннями, на які законом покладено боротьбу із правопорушеннями серед окремих верст населення і соціальних груп. Ми підтримуємо існуючу точку зору, що елементи системи органів кримінальної юстиції слід розглядати з функціональної сторони справи, тобто їх фактичної діяльності у сфері боротьби із правопорушеннями [4, с.122-123]. Виходячи з такого тлумачення поняття спеціальної профілактики, до названих органів відносяться: органи внутрішніх справ, податкова міліція, податкова адміністрація, прикордонні війська, митні органи, Служба безпеки, суди при розгляді конкретних справ, органи прокуратури та деякі інші. Заходи спеціальної профілактики визначаються у кожному конкретному випадку окремо з урахуванням особливостей діяльності органу чи підрозділу, який їх здійснює. Під час спеціальної профілактики на основі кримінологічних досліджень виділяються криміногенні та віктимні соціальні групи, сфери діяльності та об'єкти. Розробляються, наприклад, програми профілактики правопорушень серед неповнолітніх [5, с.12-15]. Їх кримінологічну основу становлять спеціальні дослідження відповідної групи правопорушень з виділенням наряду із загальними процесами їх детермінації та причинності специфічних рис, які стосуються саме неповнолітніх.

До спеціальних суб'єктів профілактики правопорушень необхідно віднести і громадські формування правоохоронної спрямованості, діяльність яких регулюється Законом України "Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону" [6]. Так, відповідно до його ст.10, до основних прав громадських формувань правоохоронної спрямованості віднесено брати участь у забезпеченні охорони громадського порядку

разом з працівниками міліції, а в сільській місцевості - самостійно шляхом виконання конкретних доручень керівника відповідного органу внутрішніх справ вживати спільно з працівниками міліції заходів до припинення адміністративних правопорушень і злочинів, представляти і захищати інтереси своїх членів у державних органах та підприємствах, установах, організаціях, навчальних закладах; взаємодіяти з іншими органами громадської само діяльності, що беруть участь у заходах, спрямованих на ведення індивідуально-профілактичної роботи з особами, схильними до вчинення адміністративних правопорушень і злочинів, надання допомоги у боротьбі із злочинцями у сфері економіки, податкового законодавства а також пияцтвом, наркоманією, порушеннями правил торгівлі та у сфері благоустрою території міст, інших населених пунктів, охорону природи і пам'яток історії та культури, забезпечення безпеки дорожнього руху; вносити до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності пропозиції щодо запобігання адміністративним правопорушенням і злочинам, виникненню причин і умов, що сприяють їх вчиненню; підтримувати зв'язки з відповідними громадськими організаціями інших країн з метою обміну досвідом роботи.

Індивідуально-профілактичний вплив здійснюється, по-перше, стосовно тих, хто вже вчинив правопорушення або злочин, для того, щоб не допустити повторних протиправних дій, і, по-друге, стосовно тих, хто знаходиться у несприятливих соціальних умовах і може у зв'язку з цим стати на шлях правопорушень, тобто тих, хто перебуває в так званій "групі ризику" [7]. Ось чому індивідуальна профілактика правопорушень включає до себе комплекс заходів, спрямованих, в першу чергу, на забезпечення відповідного морального формування особи, виявлення й усунення несприятливих впливів на неї, які можуть призвести до протиправної поведінки. За допомогою індивідуальної профілактики правопорушень попереджається можливість вчинення правопорушень, забезпечуються сприятливі умови для життя людей та їх виховання. Чим успішніше буде здійснюватись індивідуальна профілактика, тим менше доведеться безпосередньо запобігати або припиняти вже скоєні правопорушення [8].

Індивідуальна профілактика - це свого роду соціальний контроль. Як відомо, суспільство за допомогою різноманітних норм, головним чином правових і моральних, регулює поведінку особи, з одного боку, надаючи їй можливість для удосконалення та заохочуючи за це, а з іншого - примушуючи особу стримуватися від цілого ряду небажаних для суспільства дій, осуджуючи за прагнення

до таких дій різноманітними методами та засобами виховно-виправного характеру. Таким чином, індивідуальну профілактику треба розглядати як невід'ємну складову частину всієї виховної роботи в цілому.

В процесі індивідуальної профілактики здійснюються усі види виховного впливу - морального, естетичного, трудового і правового у тісному взаємозв'язку. Основними формами здійснення виховного впливу на тих, що підлягають профілактиці, є індивідуальні та колективні бесіди, обговорення особи, спільна участь (вихователя і того, хто виховується) у громадській діяльності тощо.

Отже, до форм індивідуальної профілактики правопорушень ми відносимо: профілактичні бесіди; надання інформації про антигромадську поведінку особи керівниками підприємств, організацій, установ, учбових закладів, громадських об'єднань; попередження про взяття особи на профілактичний облік; адміністративний нагляд; офіційне застереження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комплексна програма профілактики злочинності на 2001-2005 роки // Офіційний вісник України. -2000. -№ 52. -Ст.2258.
2. Голосніченко І. Пропозиції щодо розвитку деяких видів профілактики // Радянське право. -1991. -№ 1. -С.29-32.
3. Лиховид В.І. Профілактика як дійсний засіб попередження росту злочинності // Вісник Запорізького юрид. ін-ту. -2001. -№ 3. -С.199-203.
4. Давиденко Л., Корнілов О. Поняття та загальна характеристика органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю // Вісник Академії правових наук України. -Х.: Право, 1997. -С.122-125.
5. Кудлай Т.П. Специализированное субъекты профилактики правонарушений несовершеннолетних: Учебное пособие. -К.: УМК ВО, 1991. -116 с.
6. Закон України "Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону" від 22.06.2000 р. // ВВР України. -2000. -№ 40. -Ст.338.
7. Литвинов О.М. Адміністративно-територіальна координація діяльності суб'єктів профілактики злочинів в Україні на місцевому рівні Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. -Харків, 2002. -276 с.
8. Литвинова Г.П., Литвинов О.М. Профілактика злочинів: Управлінський аспект // Нормативно-правові аспекти та коментарі. -Херсон: Абілант, 2001. -88 с.

Надійшло до редакції 08.04.2004

КЛЮЕВ А.Н. ОБЩЕТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВИДОВ ПРОФИЛАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА МЕСТНОМ УРОВНЕ

Представлен анализ обще-социальной, специальной и индивидуальной профилактики правонарушений.

***

KLJUEV A.N. THE GENERAL-THEORETICAL ANALYSIS OF KINDS OF PREVENTIVE ACTIVITY AT THE LOCAL LEVEL

The analysis of general-social, special and individual preventive maintenance of offences is submitted.